

Görkəmli yazıçı və tərcüməçi

Ədəbi təxəllüsü ötən əsrin 30-cu illərində “Mim-Re”, “M.R.”, “R. Mikayıl” olmuş şair, tərcüməçi, pedaqoq Mikayıl Rzaquluzadə ömrünün sonunadək ədəbiyyata, şeiriyyətə sadıq qalmış qələm sahiblərindən biri kimi tanınır.

Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının qızıl imzası sayılan Mikayıl Manaf oğlu Rzaquluzadə 1905-ci il martın 17-də Bakıda anadan olub. Ali Pedaqoji İnstitutun tarix fakültəsində təhsil alıb. Ədəbi fəaliyyətə 1923-cü ildə “Abdulla Şaiq” kitabçasında çıxan “Müəlim” şeiri ilə başlayıb. Hələ 20 yaşında ikən “Maarif işçisi” jurnalında “Çocuq ədəbiyyatında üsul məsələsi” adlı ilk məqaləsi ədəbi kullarlarda geniş təqdir qazanıb. Müxtəlif mövzularda yazıb-yaratma da, 1945-ci ildən başlayaraq, bütün kitablarını uşaq və gənclər üçün nəzərdə tutub. Onun “Qaranquş yuvası”, “Ağ dana”, “El gücü”, “Qu gölü” kimi 20-dən çox kitabı uşaq və gənclərin sevrək mütaliə etdiyi əsərlərdir.

Balacalar üçün qələmə aldığı mənzum nağıllar da tərbiyəvi əhəmiyyətinə, poetik ruhuna, axıcılığına görə daim dəyərləndirilib. Məsələn, “Ovcu Elişlə qoçaq Aytəkin nağılları” olduqca həyatı və inandırıcıdır.

*Uzun-uzun yollarda,
Yoldaşı var nağılın.
Hər dildə dildaşı var,
Hər yerdə bacısı var,
Qardaşı var nağılın...*

Şairin böyükklər üçün yazdığı bədii nümunələr də onu əsl söz rəssamı kimi təqdim edir:

*Gümüş Aydan köüllərə nur axar kimi,
Dəniz inlər, qəlbində bir dərdi var kimi.
Aydın sərin işığında par-par parlayan
Sədəf qumlar ağappaqdır, təza qar kimi...*

Mikayıl Rzaquluzadə təkcə gözəl şair, nasir, publisist deyil, həm də dünyanın

müxtəlif ölkələrində yaşayan yazıçıların əsərlərini dilimizə çevirən söz ustası kimi şöhrət qazanıb. Oldricin “Amerika məktəblilərinin xatirələri”, Kiplinqin “Mauqli”, Mayakovskinin “Seçilmiş şeirləri və poemaları”, Biankinin “Biz çoxuq”, Dumanın “Üç müşketor”, Qorkinin “Uşaqıq”, Tolstoyun “Dirilmə”, Rodarinin “Çippolino” və s. əsərləri Azərbaycan dilinə tərcümə edib. Nizami Gəncəvinin “İsgəndərnamə. İqbalnamə” əsərinin tərcümə nəşri də Mikayıl Rzaquluzadəyə məxsusdur. Ümumiyyətlə, onun tərcüməsində 60 kitab işıq üzü görüb.

Mikayıl Rzaquluzadə 20 idən çox böyük alman şairi Henrix Heynenin şeirlərinin tərcüməsi ilə məşğul olub. Ədib şairin yaradıcılığının xüsusiyyətlərini saxlamaq, şeirin formasını olduğu kimi qorumaq prinsipini əsas götürüb. O, yazırdı: “Tərcüməçilikdə əsas yol müəllifin mühitinə getmək, onun tənəffüs etdiyi hava ilə nəfəs almaq, düşündüyü kimi duymağa çalışmaq və zövqünü əks etdirmək yoludur...”

Bəli, o, ədəbiyyat tariximizdə həm şair, həm nasir, həm də tərcüməçi kimi tanınır. Əli qələm tutan gündən ömrünün sonunadək yorulmaq bilmədən çalışıb, uşaqların ürəyində xeyirə rəğbət və məhəbbət, şərəf nifrət

oyatmağa nail olmaq istəyib. “Ən dadlı meyvə”, “Ağ göyərçin”, “Düymə”, “Qış gəlir”, “Yeni il nəğməsi”, “Döyüşən sərcələr”, “Ağ dana”, “Balaca balıqçıların nəğməsi” və s. şeirləri bu gün də uşaq bağçalarında, məktəblərin aşağı siniflərində ədəbi-bədii tədbirlərdə həvəslə səslənməkdədir.

Uşaq poeziyasının ağsaqqalı haqqında qələm dostlarının və ardıcıllarının ürək sözləri maraqlıdır.

“Mikayıl Rzaquluzadə məhsuldar yazıçıdır. Çünki onun ilham mənbəyi tükənməzdir. Kiçik nəslin böyük işləri, qaynar həyatı ona hər dəfə yeni ilham, yeni qüvvət və yeni həvəs verir” (Qılman Musayev).

“Mikayıl Rzaquluzadə tərcüməçiliyi həm ideya-məzmun, həm də bədilik baxımından məsuliyyətli və şəərəfi yaradıcılıq işi hesab edib” (Savalan Fərəcov).

“Mikayıl Rzaquluzadənin xeyli ədəbi-tənqidi məqalələri vardır. Özü də maraqlıdır ki, bu məqalələrin də əksəriyyətində uşaq ədəbiyyatı, onun yaradıcılıq problemləri ön plana gətirilmişdir” (Rafiq Yusifoglu).

*Haqq, həqiqət, Vətən eşqi, el məhəbbəti
Nəsillərdən nəsillərə bir şüar olsun!..
Bu eşq ilə alovlanan ellər sənəti
Nəsillərdən nəsillərə yadigar olsun!..*

Şair bu kimi duyğu və düşüncələrini daha geniş şəkildə poemalarında qələmə alıb. Onun ideya-bədii dəyərini itirməyən bir çox poemaları var ki, bunlardan “Qaranquş yuvası”, “Zər yazılı mərmər kitab”, “Məktəbə gedir Tokay”, “Bakının axşamları”, “Yaz yuxusu”, “Sirli saz” və s. misal göstərmək olar.

İmzası imzalar içində parlayan, yazdıqları tərəvətinə, aktuallığını itirməyən Mikayıl Rzaquluzadənin adı ədəbiyyatımızı zənginləşdirənlərin sırasında bu gün də inamla çəkilir.

Ə.ƏLİYEV
XQ